

II. KVALIFIKOVANÉ LIDSKÉ ZDROJE VE VĚDĚ A TECHNOLOGIÍCH (LZVT/HRST)

Kvalifikované lidské zdroje sehrávají klíčovou úlohu v procesu vytváření a transferu znalostí, jež jsou jedním ze zásadních předpokladů zajištění dlouhodobě udržitelného ekonomického a technologického rozvoje České republiky. Zabezpečení adekvátní základny lidských zdrojů pro činnosti spojené s výzkumem se odvíjí nejen od situace na pracovním trhu, ale také závisí na trendech ve vzdělávání (obzvláště na terciárním stupni). Cílem této kapitoly je poskytnout informace o struktuře kvalifikovaných lidských zdrojů v České republice a nastínit jejich specifika a hlavní trendy v mezinárodním kontextu.

Rostoucí vzdělanost populace a flexibilita kvalifikovaných pracovních sil pozitivně působí na konkurenceschopnost české ekonomiky. Ukazatel podílu osob s ukončeným středoškolským vzděláním řadí Českou republiku na přední místo v mezinárodních statistikách. Zatímco vysokoškolsky vzdělaných lidských zdrojů máme přeci jen nepoměrně méně než v ostatních vyspělých zemích, kde se hodnoty běžně pohybují mezi 30-40%. Český pracovní trh se ve srovnání s ostatními evropskými státy může chlubit nadprůměrným zastoupením vědeckých a technických povolání na celkové zaměstnanosti (více než 30%), nicméně je nutno poukázat na fenomén stárnutí populace, kterýžto přesouvá těžiště vědy a technologií v rámci jednotlivých věkových skupin. S klesajícím relativním počtem studentů přírodních a technických oborů se tento trend ještě dále umocňuje. Vyrovnanost nabídky a poptávky po kvalifikovaném lidském kapitálu a optimalizace jeho využití je klíčem k zhodnocení nabytých znalostí nejen na poli vědy a technologií.

Standardní statistická zjišťování monitorují lidské zdroje aktivně se zapojující do činností výzkumu a vývoje v daném roce. Nejvýznamnější skupinou jsou **výzkumní pracovníci**, jejichž počet se rok od roku zvyšuje. **Zásoba lidských zdrojů ve vědě a technologiích** čítá všechny lidské zdroje na trhu práce, které podle mezinárodně uznávané klasifikace splňují kvalifikační předpoklady (odpovídající vzdělání) pro zařazení do činností souvisejících s vědou a technologiemi.

Vedle zásoby kvalifikovaných lidských zdrojů mají svůj význam také **toky vysoce kvalifikovaných lidských zdrojů**. Na jedné straně figuruje „přítékají tyto zdroje do celkové zásoby LZVT (tzv. brain gain), a na straně druhé pak z nejrůznějších důvodů tuto zásobu opouští. Kromě přirozeného demografického vývoje (přliv nových pracovních sil do systému a odchod z něj v důsledku neaktivity či úmrtí), hraje v tomto procesu významnou úlohu mobilita lidských zdrojů, o níž podrobněji pojednává kapitola IV.4.

Struktura a obsah této části publikace:

II.1 Zaměstnaní ve výzkumu a vývoji

Tato kapitola obsahuje statistické údaje o:

- celkovém počtu osob působících ve výzkumu a vývoji (zaměstnanci VaV) a jejich struktuře podle pohlaví, druhu zaměstnání, dosažené kvalifikace (stupně vzdělání) a sektorů jejich zaměstnání (kde a v jakém množství se osoby pracující ve výzkumu a vývoji nacházejí).
- celkovém počtu výzkumných pracovníků (nejvýznamnější kategorie zaměstnanců VaV) a jejich struktuře podle pohlaví, dosažené kvalifikace (stupně vzdělání) a sektorů jejich zaměstnání (kde a v jakém množství se výzkumní pracovníci nacházejí).
- počtu zaměstnanců VaV a počtu výzkumných pracovníků působících v podnikatelském sektoru a jejich struktuře podle velikosti a hlavní ekonomické činnosti ekonomických subjektů jejich zaměstnání (odvětvová a technologická klasifikace).
- počtu zaměstnanců VaV celkem a počtu výzkumných pracovníků působících v sektoru vyššího školství a jejich struktuře nejen podle pohlaví a dosažené kvalifikace, ale i podle vědních oblastí, ve kterých působí.
- počtu zaměstnanců VaV celkem a počtu výzkumných pracovníků působících ve vládním sektoru a jejich struktuře podle pohlaví a dosažené kvalifikace.

II.2 Zásoba lidských zdrojů ve vědě a technologiích

Tato kapitola obsahuje statistické údaje o:

- celkovém počtu osob s ukončeným terciárním (vysokoškolským a vyšším odborným) vzděláním (HRSTE) a jejich struktuře podle pohlaví, věku, kraje a ekonomického statutu
- celkovém počtu osob ve věku 25-64 let s terciárním vzděláním podle pohlaví, stupně absolvovaného terciárního vzdělání, věku, ekonomického statutu, hlavních skupin studijních oborů atd.
- celkovém počtu zaměstnaných osob s terciárním vzděláním a jejich struktuře podle odvětví, ve kterém působí.

- celkovém počtu osob pracujících ve vědeckých a technických zaměstnáních (HRSTO) a jejich struktuře podle věku, pohlaví, úrovně dosaženého vzdělání, pracovního zařazení a odvětví, ve kterém jsou zaměstnáni.
- celkovém počtu zaměstnaných osob s ukončeným terciárním stupněm vzdělání a pracujících ve vědeckých a technických zaměstnáních – tzv. jádro lidských zdrojů ve vědě a technologiích (HRSTC).

II.3 Toky lidských zdrojů ve vědě a technologiích - studenti a absolventi přírod. a tech. věd

Tato kapitola obsahuje statistické údaje o:

- celkovém počtu studentů terciárního vzdělávání studujících přírodovědné a technické studijní obory a jejich struktuře podle pohlaví, skupiny přírodovědných a technických studijních oborů a stupně terciárního vzdělávání, ve kterém se nacházejí.
- celkovém počtu absolventů terciárního vzdělávání v přírodovědných a technických studijních oborech a jejich struktuře podle pohlaví, skupiny přírodovědných a technických studijních oborů a stupně absolvovaného terciárního vzdělávání.

II.4 Zaměstnaní ve znalostních odvětvích služeb (KIS)

Tato kapitola obsahuje statistické údaje o počtu zaměstnaných osob v jednotlivých odvětvových skupinách služeb intenzivních znalostí, a to podle pohlaví a dosaženého vzdělání.